

NORGES HØYESTERETT

Den 17. mars 2004 avsa Høyesterett dom i

HR-2004-00556-A, (sak nr. 2003/1466), sivil sak, anke,

A (advokat Stein Chr. Hexeberg – til prøve)

mot

Staten v/Rikstrygdeverket

(Regjeringsadvokaten
v/advokat Fanny Platou Amble)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Rieber-Mohn**: Saken gjelder spørsmålet om en skade som arbeidstaker fikk under en sosial utflukt i arbeidsgivers regi, kan godkjennes som yrkesskade etter folketrygdlovens § 13-6 annet ledd.
- (2) A, født 00.00.1956, var på skadetidspunktet 16. april 1999 ansatt som kunderådgiver i Gjensidige NOR Forsikring, avdeling Øvre Romerike. Avdelingen hadde flere lokalkontorer i regionen, og A hadde sitt hovedarbeidssted på Jessheim. I 1999 gjennomførte Gjensidige NOR Forsikring en omorganiseringsprosess, hvor en del av lokalkontorene på Romerike ble slått sammen, og nytt hovedkontor ble etablert på Lillestrøm. Omorganiseringen førte til at mange av de ansatte fikk nye arbeidssteder med til dels nye kolleger og nye overordnede. Den nye organisasjonsmodell trådte i kraft fra 1. mai 1999.
- (3) Avdelingen Øvre Romerike av Gjensidige NOR Forsikring ville opphøre som følge av omorganiseringen og ønsket å markere dette med en tur for de ansatte. Det ble i den anledning sendt ut en invitasjon til "Gravøl" med ett døgns reise til hemmelig sted. Det ble ikke gitt noen informasjon om turens innhold. Avreise skulle finne sted fredag 16. april 1999 klokken 14.00 fra Jessheim med tilbakekomst neste dag klokken 16.00.
- (4) A ga i første omgang beskjed om at hun ikke kunne delta fordi hun ikke hadde noen til å passe sine mindreårige barn. Hun fikk da tilbakemeldinger fra kolleger og fra personalsjefen om at det var ønskelig at hun deltok. A har selv oppfattet dette som et press, og det førte til at hun fikk ordnet barnevakt og ble med.

- (5) Turen startet som planlagt, og alle ansatte, inkludert avdelingsledelsen, var med – i alt 25 personer. Bussen kjørte nordover E6 med stans på Biri, hvor det var omvisning på Krageberg gård. Under opphold på et gammelt stabbur ble A dyttet av en kollega slik at hun mistet balansen, falt bakover på en høy dørstokk og besvimte. Da hun kom til seg selv, hadde hun store smerter i venstre side av korsryggen med utstråling ned i hoften og venstre ben. Hun klarte ikke å komme på bena og ble brakt i ambulanse til Lillehammer sykehus. Uhellet inntraff ca. klokken 15.30.
- (6) Som følge av skaden har A fått nedsatt funksjon i korsryggen og nedsatt bevegelighet. Hennes medisinske invaliditet er satt til 15 %, og hun er varig ufør. Hun er tilstått uførepensjon.
- (7) A søkte 17. oktober 2000 om å få godkjent skaden som yrkesskade, da en slik godkjennelse ville gi rett til særfordeler utover folketrygdens ordinære stønadssystem, jf. folketrygdlovens §§ 13-1 og 13-2. Sør-Odal trygdekonto avsa søknaden 13. mars 2001. Avslaget ble av A påklaget til Fylkestyngdekontoet i Hedmark, som stadfestet det 8. august 2001.
- (8) A anket deretter fylkestyngdekontoets vedtak inn for Trygderetten, jf. folketrygdlovens § 21-12 femte ledd, som 6. september 2002 avsa kjennelse med slik slutning:
- ”1. Fylkestyngdekontoet i Hedmark sitt vedtak av 8. august 2001 stadfestes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.”
- (9) Kjennelsen ble ikke grunngett, idet Trygderetten enstemmig fant det klart at anken ikke kunne føre frem, og at avgjørelsen ikke kunne antas å få betydning utenfor den foreliggende sak, jf. trygderettslovens § 21 tredje ledd.
- (10) Ved stevning av 24. januar 2003 brakte A lovligheten av Trygderettens kjennelse inn for lagmannsretten. Eidsivating lagmannsrett avsa 1. oktober 2003 dom med slik domsslutning:
- ”1. Staten v/Rikstrygdeverket frifinnes.
2. A dømmes til å betale saksomkostninger til Staten v/Rikstrygdeverket med 26.800 – seksogtyvetusenåttehundre – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.”
- (11) En samlet lagmannsrett la til grunn at det er ”situasjonens tilknytning til arbeidsgivers interesser som er det sentrale vurderingsmoment i saken ...”. I spørsmålet om turen skjedde i arbeidsgivers interesse delte lagmannsretten seg. Flertallet mente at turen ikke skjedde i arbeidsgivers interesse, og at Trygderettens kjennelse bygget på en riktig lovforståelse. Mindretallet la til grunn at turen skjedde i arbeidsgiverens interesse og kom etter en helhetsvurdering ”under noe tvil” til at A var yrkesskadedekket da skaden inntraff.
- (12) A har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen. For Høyesterett er det fremlagt ett nytt dokument og spørsmålsskrift med skriftlige svar fra ankende part, en kollega av henne, daglig leder i den tidligere avdeling Øvre Romerike av Gjensidige NOR Forsikring, og markedsjef ved avdelingen, som også var ankende parts

nærmeste overordnede. Saken synes på noen punkter bedre opplyst for Høyesterett enn for de tidligere instanser.

- (13) Den ankende part – A – har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (14) Lagmannsrettens mindretall har kommet til et riktig resultat. Utflukten var i arbeidsgivers interesse, og dette moment må være av sentral betydning. Den var en markering av en avsluttet omorganiseringsprosess og tok dessuten sikte på å binde arbeidstakerne og ledelsen til hverandre og ytterligere forbedre arbeidsmiljøet. Fra ledelsen ble det lagt betydelig press på ankende part for at hun skulle delta – det var viktig at flest mulig var med. Hun visste dessuten ikke at turen var uten faglige innslag. Det er et moment av betydning at reisen startet i arbeidstiden, som varte til klokken 16.00 hver dag, og dessuten at selve uhellet skjedde før den ordinære arbeidstiden var slutt, altså på et tidspunkt da ankende part mottok lønn. Utflukten var fullt ut arrangert av arbeidsgiveren, som også dekket alle utgiftene ved denne. Derved hadde også arbeidsgiveren kontroll over risikomomentene ved turen, i motsetning til situasjonen ved vanlige reiser mellom hjem og arbeidssted, jf. Rt. 2000 side 220 og Rt. 2000 side 1028.
- (15) Etter en helhetsvurdering av særlig disse momenter må de såkalte bedriftsvilkårene i folketrygdlovens § 13-6 annet ledd være oppfylt. Da uhellet skjedde, var ankende part i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden – slik disse kumulative vilkår er forstått i trygderettspraksis og i Forsikringsskadenemndas praksis etter § 10 i yrkesskadeforsikringsloven, som har samme formulering av vilkårene, og som skal forstås på samme måte som folketrygdlovens § 13-6 annet ledd. Når det spesielt gjelder vilkåret om at skaden må ha skjedd ”på arbeidsstedet”, så forflyttes dette etter arbeidsgivers bestemmelse i et tilfelle som det foreliggende.
- (16) Uhell under rent sosiale arrangementer er etter omstendighetene også dekket av trygden etter lov og praksis i Danmark og Sverige.
- (17) Den ankende part har lagt ned slik påstand:
- ”1. Trygderettens kjennelse av 6. september 2002 er ugyldig.
 2. A tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten og Høyesterett med tillegg av den til enhver tid gjeldende forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 fra forfall og til betaling skjer.”
- (18) Ankemotparten – staten v/Rikstrygdeverket – har i hovedtrekk anført:
- (19) Det dreide seg her om frivillig deltakelse på et fullt ut sosialt arrangement, betalt av arbeidsgiver for å markere avslutningen på et langvarig samarbeidsforhold. Det var ikke noe formål med ”team-building” eller lignende. Vi befinner oss her utenfor det område som dekkes av yrkesskadetrygden. A var ikke ”i arbeid” da uhellet inntraff. Det er en altfor fjern forbindelse mellom dette og de arbeidsoppgaver som A ordinært har. Spørsmålet om reisen var i ”arbeidsgivers interesse” er et vagt og ubrukbart kriterium her. Det er tilknytningen til skadelidtes arbeid som er sentralt i henhold til Trygderettens og Forsikringsskadenemndas praksis. Det er uten betydning om reisen var planlagt og betalt av arbeidsgiver når det dreier seg om et rent sosialt arrangement, endog med det tilbakeskuende formål å markere avslutningen på et arbeidsfellesskap. Dessuten lå den

skade som inntraff, innenfor dagliglivets risiko og kan bare dekkes av trygden hvis det er klart at vilkårene i § 13-6 annet ledd er oppfylt.

- (20) Dersom yrkesskadetrygdens dekningsområde skal utvides til å gjelde rene sosiale utflukter i arbeidsgivers regi, vil det få store økonomiske konsekvenser for fellesskapet. En slik utvidelse bør i tilfelle besluttes av de lovgivende myndigheter.

- (21) Ankemotparten har lagt ned slik påstand:

”Lagmannsrettens dom stadfestes.”

- (22) Jeg er kommet til samme resultat som lagmannsrettens flertall.

- (23) Folketrygdlovens § 13-6 annet ledd lyder slik:

”Yrkesskadedekningen gjelder for yrkesskader som oppstår mens arbeidstakeren er i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.”

- (24) Jeg nevner først at det er uomtvistet i saken at A har vært utsatt for en personskade som – hvis vilkårene ellers hadde vært oppfylt – måtte ha vært karakterisert som en yrkesskade, jf. folketrygdlovens § 13-3. Tvisten gjelder om skaden er oppstått mens hun var ”i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden” etter § 13-6 annet ledd. Det dreier seg her egentlig om tre vilkår – de såkalte bedriftsvilkårene – som alle må være oppfylt for at det skal foreligge yrkesskadedekning. Disse vilkårene kom inn i yrkesskadetrygdloven av 1958 og er blitt beholdt likelydende ved ulike lovrevisjoner senere, jf. nærmere om lovhistorien i Rt. 2000 side 220. Yrkesskadeforsikringsloven av 16. juni 1989 har en likelydende formulering av vilkårene for at inntrådt skade skal dekkes av forsikringen.

- (25) Selv om vilkårene som nevnt er kumulative, vil jeg peke på at det er en sterk innbyrdes sammenheng mellom dem. Dersom det for eksempel må legges til grunn at en arbeidstaker var ”i arbeid” da skaden inntraff, så følger det nærmest av seg selv at kravene om at den skal ha skjedd ”på arbeidsstedet i arbeidstiden” er oppfylt. Er således arbeidstakeren utenfor sitt ordinære arbeidssted og likevel anses for å være ”i arbeid”, må man se det slik at arbeidsstedet er flyttet dit arbeidet foregår.

- (26) I denne sak er det naturlig å ta utgangspunkt nettopp i vilkåret om at arbeidstakeren må være ”i arbeid” for å kunne bli dekket av yrkesskadetrygden. Etter langvarig trygderettspraksis kan verken dette eller de øvrige bedriftsvilkårene tas på ordet. Praksis innrømmer dekning i noe videre utstrekning enn den snevre ordlyd tilsier. Eksempelvis vil man være ”i arbeid” også i hvile- og spisepauser. Bedriftslegebesøk og deltakelse i trimaktiviteter på arbeidsstedet i regi av arbeidsgiveren vil vanligvis også medføre yrkesskadedekning, mens private gjøremål normalt faller utenfor dekningen. Er man på hotellseminar eller annen faglig utflukt, er man ”i arbeid”. Men hvis man under et faglig begrunnet hotellopphold glir og skader seg på badet ved vanlig morgenstell, er man utenfor yrkesskadedekningen, jf. Trygderettens kjennelse i ankesak 5029/1992.

- (27) Siden formuleringen av bedriftsvilkårene er noe snevrere enn hva som følger av trygderettspraksis, tok trygdlovutvalget i NOU 1990: 20 opp spørsmålet om å få et bedre samsvar mellom lov og praksis, for eksempel ved å erstatte de gjeldende vilkår med uttrykket ”i forbindelse med arbeidet”. Men utvalget vegret seg for en slik endring, jf. innstillingen side 586 første spalte der det uttaler:

”...Uttrykket ”i forbindelse med arbeidet” vil klart kunne anses å dekke gjeldende praksis. Men denne formuleringen vil medføre mange tolkningsproblemer. Utvalget har funnet det mest hensiktsmessig å beholde betegnelsen ”i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden”. Utvalget har lagt avgjørende vekt på at dette er en vel innarbeidet formulering som er presisert gjennom en langvarig forvaltningspraksis, en rekke rundskriv, og Trygderettens kjennelser. Utvalget er klar over at formuleringen ikke er helt dekkende, men det er vanskelig å finne en mer presis formulering, uten at den medfører materielle endringer av stønadsvilkårene.”

- (28) Jeg oppfatter utvalget slik at ikke alle oppgaver som utføres i forbindelse med arbeidet, bør omfattes av yrkesskadedekningen, og at en endring som nevnt ville innebære en utvidelse i forhold til den etablerte praksis, jf. også førstvoterende i Rt. 2000 side 220 på side 230. Også jeg ser det slik at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis og av formålet med yrkesskadedekningen, nemlig å gi kompensasjon for den særlige risiko som antas å følge av det arbeid man utfører.
- (29) Jeg går så over til å bedømme det konkrete saksforhold. Det dreier seg om en utflukt betalt av arbeidsgiveren og med det formål å markere slutten på et arbeidsfellesskap i avdelingen Øvre Romerike. Ut fra bevisførselen for Høyesterett kan jeg vanskelig se at arrangementet hadde nevneverdig fremtidsrettet formål. Kollegene skulle dels spres og dels få nye ledere – arbeidsfellesskapet skulle ikke videreføres som det hadde vært. Jeg tar ikke stilling til om og i tilfelle i hvilken utstrekning et sosialt arrangement begrunnet i et ønske om å bedre arbeidsmiljø og samhandling kan tenkes å gi grunnlag for yrkesskadedekning. I det foreliggende tilfellet må det være ganske klart at tiltaket hovedsakelig var begrunnet i fortidens samarbeid, og at det var uten faglig innhold. Selv om A opplevde et press i retning av å delta, også fra sin overordnede side, må jeg legge til grunn at deltakelsen var frivillig, og at A intet risikerte ved å utebli med de personlige velferdsgrunner hun oppga.
- (30) Med støtte i lagmannsrettens dom har ankende part fremholdt at det ut fra trygderettspraksis er av sentral betydning om utflukten kan sies å ha vært i ”arbeidsgivers interesse”. Det er jeg ikke enig i. Trygderetten har i flere kjennelser lagt stor vekt på hvor nær tilknytningen er mellom skadesituasjonen og skadelidtes ordinære arbeidssituasjon. Jeg nevner eksempelvis ankesak 3003/91, 2751/92 og 3188/2000. I de tilfeller hvor Trygderetten er kommet til at det foreligger yrkesskadedekning for skade påført under det man normalt vil kalle fritidsaktiviteter, er det nettopp en slik direkte eller tilstrekkelig nær sammenheng mellom aktivitetene og skadelidtes arbeidsoppgaver, se for eksempel ankesak 2876/02 (selger drev gokart-kjøring med kunder).
- (31) Jeg er enig i at tilknytning og nærhet til det ordinære arbeid er det viktigste kriterium, og jeg finner det på denne bakgrunn utvilsomt at den utflukt vår sak dreier seg om, ikke kan gi grunnlag for yrkesskadedekning. Det er vanskelig å se noen aktuell forbindelse til As arbeidssituasjon – utflukten var som nevnt blottet for faglige innslag. A kan ikke sies å ha vært ”i arbeid” på skadetidspunktet, og hun har derved heller ikke vært ”på arbeidsstedet” under omvisningen på gården i Biri. Det kan derfor heller ikke få noen betydning at uhellet skjedde innenfor det som formelt var arbeidstid denne fredagen i april 1999.
- (32) Dersom yrkesskadedekningen uten videre skulle utvides til å gjelde denne type sosiale arrangementer, ville det være i dårlig harmoni med lovens ordlyd og forarbeider og uten dekning i trygderettspraksis. At det i Forsikringsskadenemndas praksis muligens kan

finnes eksempel på at et lignende arrangement er akseptert i forhold til yrkesskadeforsikringslovens § 10, kan jeg ikke tillegge noen vekt.

(33) Ankemotparten har ikke påstått seg tilkjent saksomkostninger for Høyesterett. Men ved å påstå stadfestelse av lagmannsrettens dom, fastholdes at ankende part skal betale de saksomkostninger hun ble pålagt i denne dom. Jeg ser det imidlertid slik at saken har et prinsipielt tilsnitt som har gjort det ønskelig med en rettslig avklaring. Saksomkostninger bør derfor heller ikke tilkjennes for lagmannsretten.

(34) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 1, stadfestes.
2. Saksomkostninger for lagmannsretten tilkjennes ikke.

(35) Dommer **Gussgard:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.

(36) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

(37) Dommer **Skoghøy:** Likeså.

(38) Dommer **Dolva:** Likeså.

(39) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom, domsslutningens punkt 1, stadfestes.
2. Saksomkostninger for lagmannsretten tilkjennes ikke.